

12.09.2022

Viite: Työ- ja elinkeinoministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi alueellisen opintolainahyvityksen kokeilusta sekä tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää kokeilua kannatettavana, koska se on ainoa tapa saada luotettavaa tietoa haetuista vaikutuksista.

Kiinnitämme tavoitteiden osalta huomiota siihen, että valmistuvien opiskelijoiden muuttopäätöksiin vaikuttavat myös muut tekijät, kuin nyt esitetyn kaltaiset taloudelliset kannusteet. Välittömien taloudellisten kannustimien ohella myös alueelliset kehitysnäkymät ja nuorten käsitys alueen vetovoimasta oletettavasti vaikuttaa muuttopäätöksiin. Kokeilun seurannassa olisi perusteltua huomioida aluekehitysnäkökulma, kuten myös esimerkiksi se miten alueet hyödyntävät taloudellista kannustetta alueensa markkinoinnissa.

Sikäli kun hyvityksen myöntäminen ei edellytä työssäkäyntiä kokeilualueella, on mahdollista, että kokeilu lisää monipaikkaista työskentelyä. Kokeilun vaikutusten seurannassa olisi tarkoituksenmukaista seurata myös syntyneiden työsuhteiden laatua ja monipaikkatyöskentelyn yleisyyttä sekä edellytyksiä.

Valmisteltavaa kokeilua perustellaan työvoiman saatavuushaasteilla ja tiettyjen alueiden elinvoimaisuuden vahvistamisella. Kokeilussa on aiheellista kiinnittää huomiota yleiseen työvoiman kohtaanto haasteeseen, mikä on useilla toimialoilla valtakunnallinen ilmiö. Vaikutusarvioinnissa olisi perusteltua kiinnittää huomiota siihen, että kokeilualueille siirtyvä työvoima on jossain määrin poistumaa muilta alueilta. Kohtaanto haasteen ratkaisussa ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistamisessa tulee kiinnittää huomiota työvoiman osaamisen kehittämiseen, osaamistason nostoon, ohjauspalveluiden toimivuuteen ja koulutuksen sisäänottomääriin. Vaikutusarvioinnin osalta olisi perusteltua huomioida työmarkkinoiden toimivuus kokonaisuutena.

Kokonaistaloudellisiin vaikutuksiin viitataan luvussa 4.2.4, jossa todetaan, että ”kokeilua koskevan arvioinnin perusteella voidaan tarkemmin määrittää sen käyttöönoton kokonaistaloudelliset vaikutukset”. Sivulla 38, jossa kerrotaan kokeilun arvioinnista, tähän kokonaistaloudelliseen arviointiin ei kuitenkaan viitata. Siellä todetaan, että ”Kokeilun tuloksia arvioitaisiin kokeilun päättymisen jälkeen toteutettavassa erillisessä arviointihankkeessa. Kohdejoukkoon kuuluville opintolainansaajille voitaisiin tehdä kyse-

lytutkimuksia ja arviointeja, joilla selvitetäisiin heidän näkemyksiään alueellisen opintolainahyvityksen vaikuttavuudesta”.

Kokeilun arvioinnista todetaan kaiken kaikkiaan erittäin niukasti, vaikka kyse on ennen kaikkea tieteellisestä kokeilusta ja sen arvioinnista. Kelan rooli jää hieman epäselväksi ja erityisesti se, minkä osan arvioinnista tekee Kelan tutkimus ja mikä osa tehdään muualla tai muiden toimesta. Täysin avoimeksi jää se, millaisia arviointeja opintolain saajille voitaisiin tehdä, jos laki hyväksytään. Onko kyse esimerkiksi sellaisista arvioinneista, jotka liittyvät arkaluontoisiin tietoihin tai kliinisistä terveydentilan arvioinneista?

Arviointikokonaisuus olisi hyvä selkeyttää sekä toimijoiden että metodologisten kysymysten osalta jo ennen, kuin kokeilu alkaa. Olisi myös hyvä määrittää arvioinnista vastuullinen taho, joka vastaa kokonaisuudessaan kokeilun arvioinnista. Se mahdollistaa laadukkaan aineiston keruun kokeilun koko toimeenpanon ajalta (vrt. perustulokokeilu, jossa arviointi hankittiin vasta kokeilun toimeenpanovaiheessa).

Antti Neimala
Ylijohtaja

Janne Savolainen
Johtava asiantuntija

JAKELU

Opetus- ja kulttuuriministeriö / lausuntopalvelu

TIEDOKSI

Työllisyys ja toimivat markkinat osasto

VN/21868/2022-TEM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: